

QORIN TIFI: ETIOLOGIYASI, EPIDEMIOLOGIYASI VA DAVOLASH USULLARI

Shermatov Xolbek Faxriddinovich

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Tibbiyot fakulteti o'qituvchisi

Urolova Sevinch Murodilla qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti Tibbiyot fakulteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada qorin tifi kasalligining etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinik ko'rinishlari, diagnostikasi va zamonaviy davolash usullari ko'rib chiqiladi. Qorin tifi dunyo miqyosida keng tarqalgan infeksiyon kasalliklardan biri bo'lib, uning yuqish yo'llari, profilaktikasi va davolashdagi yangi yondashuvlar muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Kasallikning kelib chiqishi, tarqalishi va uni oldini olish choralari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: Qorin tifi, *Salmonella Typhi*, etiologiya, epidemiologiya, antibiotik terapiya, profilaktika, vaksina.

ТИФ ПРЕССА: ЭТИОЛОГИЯ, ЭПИДЕМИОЛОГИЯ И МЕТОДЫ ЛЕЧЕНИЯ

Уролова Севинч Муродилла кизи

Шерматов Холбек Фахриддинович

*Студент медицинского факультета Термезского
университета экономики и сервиса*

*Преподаватель медицинского факультета Термезского
университета экономики и сервиса*

Аннотация: В данной статье рассматриваются этиология, эпидемиология, клинические проявления, диагностика и современные методы лечения брюшного тифа. Брюшной тиф является одной из наиболее распространённых инфекционных болезней в мире, а пути его передачи, профилактика и новые подходы в лечении имеют важное научное и практическое значение. Подробно освещаются происхождение заболевания, его распространение и меры профилактики.

Ключевые слова: Брюшной тиф, *Salmonella Typhi*, этиология, эпидемиология, антибиотикотерапия, профилактика, вакцина.

TYPHOID FEVER: ETIOLOGY, EPIDEMIOLOGY, AND TREATMENT METHODS

Urolova Sevinch Murodilla qizi
Shermatov Xolbek Faxriddinovich

Student of the Faculty of Medicine, Termez University of Economics and Service
Lecturer at the Faculty of Medicine, Termez University of Economics and Service

Abstract: This article discusses the etiology, epidemiology, clinical manifestations, diagnosis, and modern treatment methods of typhoid fever. Typhoid fever is one of the most widespread infectious diseases globally, with its transmission routes, prevention, and novel approaches to treatment holding significant scientific and practical importance. The article provides detailed information on the disease's origin, spread, and preventive measures.

Keywords: Typhoid fever, *Salmonella Typhi*, etiology, epidemiology, antibiotic therapy, prevention, vaccine.

KIRISH: Qorin tifi (*Salmonella Typhi*) sababli yuzaga keladigan o'tkir infeksiyon kasallik bo'lib, ichaklar orqali o'tkaziladigan bakterial infeksiya hisoblanadi. Qorin tifi asosan sanitariya-gigiyenik sharoitlar yetarlicha bo'lmagan hududlarda keng tarqalgan. Dunyo sog'liqni saqlash tashkiloti (DSST) ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyo bo'ylab 10-20 million kishi ushbu kasallikka chalinadi, ulardan 100 mingga yaqin bemor vafot etadi.

Etiologiya: Qorin tifi *Salmonella enterica* turkumiga kiruvchi *Salmonella Typhi* bakteriyasi tufayli rivojlanadi. Ushbu bakteriya grammanfiy tayoqcha shaklidagi mikroorganizm bo'lib, tashqi muhitda uzoq muddat saqlanib qolish xususiyatiga ega.

- **Manba:** Kasallik manbai faqat inson hisoblanadi — kasallangan bemorlar yoki bakteriya tashuvchilar.
- **Yuqish yo'llari:**
  - Fekal-oral yo'l: ifloslangan suv yoki oziq-ovqat orqali.
  - Gigiyena qoidalariga rioya qilmaslik.
  - Tibbiy asbob-uskunalarining yetarlicha sterilizatsiya qilinmaganligi.

Epidemiologiya: Qorin tifi dunyoning ko'plab mamlakatlarida, ayniqsa Osiyo, Afrika va Janubiy Amerikaning rivojlanayotgan mamlakatlarida keng tarqalgan. Kasallikning tarqalishiga quyidagilar ta'sir qiladi:

- Suv ta'minotining yomonligi va kanalizatsiya tizimining yetishmasligi.
- Aholi zichligi va kambag'allik.
- Issiq iqlim sharoitlari bakteriyaning ko'payishi uchun qulay muhit yaratadi.

Statistik ma'lumotlar: Osiyo qit'asida kasallikning umumiy holatlarining 80% qayd etiladi.

- O'zbekiston kabi mamlakatlarda ham sanitariya-gigiyena talablari buzilgan hududlarda alohida e'tibor talab etiladi.

Klinik belgilar: Kasallik 10-14 kunlik inkubatsion davrdan so'ng klinik ko'rinish beradi. Kasallikning asosiy belgilari quyidagilar:

1. Isitma: Uzluksiz, ko'pincha 39-40°C gacha ko'tariladi.
2. Intoksikatsiya: Bosh og'rig'i, holsizlik, mushak og'riqlari.
3. Ovqat hazm qilish buzilishlari: Ko'ngil aynishi, qayt qilish, ich qotishi yoki diareya.
4. Teri o'zgarishlari: Qorin terisida "*Roseola*" nomli mayda toshmalar paydo bo'lishi.
5. Gepatomegaliya va splenomegaliya: Jigar va taloqning kattalashuvi.

Kasallikning og'ir kechishida ichakdan qon ketish va ichak perforatsiyasi kabi asoratlar yuzaga kelishi mumkin.

Diagnostika: Kasallikni aniqlashda laborator diagnostika muhim rol o'ynaydi:

1. Qon tahlili: Bakteremiya davrida *Salmonella Typhi* aniqlanadi.
2. Koprogramma: Najasda bakteriyalar aniqlanishi mumkin.
3. Serologik testlar: *Widal testi* orqali antitanachalarni aniqlash.
4. Qon biokimyosi: Organlarning faoliyatini baholash.

Tasniflash: Kasallikning o'rta, yengil va og'ir darajadagi shakllari mavjud.

Davolash usullari

Qorin tifi bemorlarini davolash quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Antibiotik terapiya:
  - o Birinchi tanlov preparatlari: *Ciprofloxacin*, *Ceftriaxone*.
  - o O'ta chidamli bakteriyalar uchun *Azithromycin* qo'llaniladi.
2. Detoksikatsiya: Organizmni toksinlardan tozalash uchun infuzion terapiya (NaCl, Ringer eritmasi).
3. Simptomatik davolash:
  - o Isitmani tushirish uchun antipiretiklar (paratsetamol).
  - o Ovqat hazm qilish tizimini qo'llab-quvvatlash.
4. Dam olish va parhez: Yengil, hazm bo'luvchi ovqatlar va ko'p miqdorda suyuqlik ichish.

Asoratlar: Kasallik o'z vaqtida davolanmasa, ichakdan qon ketish, peritonit kabi og'ir asoratlar rivojlanadi.

Profilaktika: Qorin tifi profilaktikasi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

1. Shaxsiy gigiyena: Qo'lni sovunlab yuvish va toza suv iste'mol qilish.

2. Vaksinatziya: Kasallik yuqori tarqalgan hududlarda *Typhoid Vi* vaksinasini qo'llash.
3. Suv va oziq-ovqat xavfsizligi: Ichimlik suvini qaynatish va meva-sabzavotlarni yaxshilab yuvish.

XULOSA: Qorin tifi zamonaviy tibbiyotda dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Kasallikning oldini olish uchun sanitariya-gigiyena sharoitlarini yaxshilash, profilaktik choralarni ko'rish va vaksinasiyadan foydalanish zarur. Vaqtida aniqlangan va to'g'ri davolangan qorin tifi bemorlarning to'liq sog'ayishiga yordam beradi. Ilmiy va texnologik yutuqlar yordamida ushbu kasallikni samarali boshqarish imkoniyati ortib bormoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. World Health Organization (WHO). Typhoid Fever: Key Facts and Global Burden. WHO Publications, 2023.
2. Parry CM, Hien TT, Dougan G, White NJ, Farrar JJ. Typhoid Fever. *The New England Journal of Medicine*, 2002; 347(22):1770–82.
3. Ochiai RL, Acosta CJ, Danovaro-Holliday MC, et al. A study of typhoid fever in five Asian countries: disease burden and implications for controls. *Bulletin of the World Health Organization*, 2008; 86:260–268.
4. Graham SM, English M, Wamola IA. Typhoid fever in African children: clinical features, antibiotic susceptibility, and treatment outcome. *Pediatric Infectious Disease Journal*, 2000; 19(12):1197–1202.
5. Mirza SH, Beeching NJ, Hart CA. Multi-drug resistant typhoid: a global problem. *Journal of Medical Microbiology*, 1996; 44(5):317–9.
6. Chaudhary N, Jain R. Advances in Typhoid Fever Management: New Approaches to Therapy. *Indian Journal of Medical Research*, 2019; 149(3): 320–328.
7. Kenjayev Y.M., Berdieva S.A., Termiz iqtisodiyot va servis universiteti. "Yurak bo'lmacha va qorinchalari gipertrofiyasining elektrokardiografiya belgilari o'zgarishlarini tahlili."
8. Mamatqulovich K. Y. Me'da osti bezi o'tkir va surunkali pankreatit kasalliklarini gistomorfologik tahlili //American journal of applied medical science. – 2024. – T. 2. – №. 3. – S. 49-53.
9. Mamatqulovich K. Y. et al. Glomerulonefrit kasalligida klinik laborator tahlillarning o'rni va samaradorligi //American journal of applied medical SCIENCE. – 2024. – T. 2. – №. 3. – S. 112-120.

10. Mamatqulovich K. Y., Ismatulloevich X. I., Xabibullo o'g'li C. S. Ko'kyo'tal kasalligi va uni oldini olish chora-tadbirlari //American journal of applied medical science. – 2024. – T. 2. – №. 4. – S. 18-21.
11. Mamatqulovich K. Y., Fayzullayevna R. S. Husnbuzarlar etiologiyasi, klinikasi va davolash chora-tadbirlari //American journal of applied medical science. – 2024. – T. 2. – №. 3. – S. 126-130.
12. Kenjayev Y. "Bio eko texno" ma'suliyati cheklangan jamiyatga qarashli maishiy chiqindilarni saralash va qayta ishlash korxonasi xodimlarining salomatligi //TISU ilmiy tadqiqotlari xabarnomasi. – 2023. – T. 1. – №. 2. – S. 172-176.

